

Kirjoja Euroopan integraatiosta

Risto Vaittinen

Ekonomisti

VATT

Euroopan integraation talous
ja politiikka.

*Widgrén Mika: 2001, 365 s., Talous-
tieto, Helsinki.*

Nice Try: Should the Treaty of
Nice be Ratified.

*Baldwin Richard E., Erik Berglöf,
Francesco Giavazzi ja Mika Widgrén:
2001, 137 s., CEPR, London*

Mika Widgrén on kirjoittanut kirjan Euroopan integraation taloudesta ja politiikasta. Kirja pohjautuu hänen luentoihinsa Helsingin ja Tampereen yliopistoissa sekä Turun kauppa-
korkeakoulussa. Kirjassa tarkastellaan euroop-
palaisen integraation historiaa, Euroopan unionin instituutioita ja päätöksentekoa sekä integraation taloudellisia kannustimia ja yhden-
tymisen taloudellisia vaikutuksia.

Historiaosassa on kaksi lukua, joista ensimmäinen on naseva ja informatiivinen kuvaus kuuden keskieuropalaisen maan talousyhteisön, EEC:n, vaiheittaisesta kehityksestä nykymuotoiseksi EU:n talous- ja rahaliitoksi. Luvussa kaksi hahmotellaan alueellista integraatiota sen asteittaisuuden perusteella vapaa-
kauppasopimuksista yhteistä talouspolitiikkaa harjoittaviksi talousliitoiksi. Lisäksi arvioidaan alueellisen integraation kehitystä käyttäen apuna kauppavirtoihin perustuvia alueellista riippuvuutta kuvaavia indikaattoreita.

Instituutioita käsittelevässä osassa on myös kaksi lukua. Ensimmäisessä esitellään Euroopan unionin päätöksentekoa sekä budjettia. Toisessa luvussa tätä päätöksentekoa arvioi-

daan valtaindeksien ja spatiaalisten äänestyspelien avulla. Valtaindeksien avulla arvioidaan ministerineuvoston äänten jakauman merkitystä muun muassa budjettimenojen kansalliseen jakaumaan. Valtatarkastelut ovat relevantteja arvioitaessa budjettimenojen jakauman muutoksia EU:n laajentuessa. Spatiaalisten äänestyspelien avulla tarkastellaan EU:n päätöksentekoproseduurien muutosten merkitystä komission vaikutusvaltaan.

Kirjan taloutta käsittelevä kolmas osa on teoksen kattavin. Siinä on viisi lukua ja se sisältää kaksi kolmasosaa kirjan sivumäärästä. Kirjan viidennessä luvussa käsitellään alueellista integraatiota perinteisen kauppapoliittisen analyysin näkökulmasta. Luvussa kuusi esitellään 'uutta' epätäydellisen kilpailun malleihin pohjautuvaa kaupan teoriaa ja arvioidaan niiden avulla EU:n sisämarkkinaohjelman vaikutuksia. Tähän tematiikkaan liittyen luvussa seitsemän käydään läpi integraation dynaamisia vaikutuksia uuden kasvuteorian ja aluetalouden teorioiden näkökulmasta.

Luvussa yhdeksän tarkastellaan Euroopan integraatiota suhteessa globaaliin talouteen

hyödyntämällä keskustelua kauppapolitiikan bilateraalista aspekteista suhteessa multilateraaliseen kauppapolitiikkaan. Tämän keskustelun avulla on pyritty selittämään alueellisten kauppapoliittisten sopimusten voimakasta kasvua viime aikoina. Widgrén liittyy EU:n itälaajentumisen tähän yhteyteen.

Luku kahdeksan poikkeaa kirjan taloutta käsittelevän osan mikrooteoreettisesta yleisoteesta käsitellessään Euroopan talous- ja rahoitusta ja tarkastelunäkökulma muuttuu avotalousmakroteoriaa painottavaksi. Optimaalisen valuuttakurssialueen kysymykset ja finanssipoliittiset kysymykset rahaliiton oloissa ovat esille otettuja kysymyksiä.

Widgrénin kirja on kunnianhimoinen yritys esitellä kauppapoliittista kirjallisuutta ja soveltaa tämän tutkimusalan välineistöä specifiin kohteeseen eli Euroopan integraatioon. Teos esittelee kauppapolitiikkaa käsitteleviä malleja varsin kattavasti. Se antaa kuvattavasta kohteestaan myös varsin jäsentyneen kuvan. Kirjassa on paljon tietoa, josta Euroopan integraatiosta kiinnostuneen lukijan on syytä olla perillä. Tavanomaisen kauppateorian oppikirjasta esitystavasta kirja poikkeaa painotukseltaan. Perinteisessä oppikirjaesityksessä erilaiset sovellukset ovat yleensä illustratiivisessa roolissa. Widgrénillä tarkasteltava kohde on pääroolissa ja sen erittelyyn käytettyjä teoriakehikoita illustroidaan pääasiassa graafisen analyysin avulla.

Käsiteltävien kysymysten lukuisuuden vuoksi käytettyjen mallien esittely jää usein varsin suppeaksi ja on vaikea kuvitella, että kirjan esittelyn perusteella monetkaan mallit voisivat muodostua lukijalle välineistöksi 'arvioida Euroopan integraatiota ja sen merkitystä analyttisesti' kuten kirjan takakannessa luvataan. Kirjan lähdeviitteiden perusteella löytää varmasti

mallien kattavampiin esityksiin alkulähteissä tai oppikirjoissa niiden kysymysten kohdalla, jotka herättävät lukijassa jatkokiinnostusta.

Widgrén on myös ollut yhtenä kirjoittajana kirjassa Nice Try: Should the Treaty of Nice be Ratified, jossa arvioidaan Nizzan huippukokousta. Tämä CEPR:n julkaisema pamfletti arvioi EU:n instituutioita ja niiden uudistusta Nizzan huippukokouksessa samalla välineistöllä, jota Widgrén esittelee kirjansa luvussa neljä tarkastellessaan EU:n päätöksentekoa äänestuspelien avulla.

Baldwinin ja kumppaneiden arvio Nizzan kokouksesta on poleemisessa sävyssä kirjoitettu arvio kokouksen tavoitteista, niiden toteutumisesta ja päätösten seurauksista EU:n itälaajentumisprosessille. Baldwin et al. toteavat, että Nizzan kokouksella oli kaksi tavoitetta: 1) poistaa Amsterdamin sopimuksen asettamat esteet itälaajentumiselle ja 2) sopia uudistuksista jotka takaavat EU:n instituutioiden tehokkaan ja legitiimin toiminnan tilanteessa, jossa yhteisön jäsenmäärä on lähes kaksinkertainen nykyiseen verrattuna.

Amsterdamin sopimus, jolla EU:n perustamissopimusta muutettiin, edellytti yksikäsitteisesti että komission kokoonpanoa ja kokoa, ministerineuvoston määränemistösääntöksiä ja neuvoston äänestysääntöjä tulee uudistaa ennen itälaajentumista. Nizzan kokous päätyikin esittämään jäsenvaltioille ratifioitavaksi sopimusta, jossa Amsterdamin sopimuksen edellyttämiin asioihin oli puututtu.

Kirjoittajien mukaan Nizzan kokouksessa sovittu komission uudistus oli osittainen ja tilapäinen. Nizzassa sovittiin, että vuodesta 2005 alkaen kullakin jäsenmaalla on komissiossa yksi edustaja. Edelleen päätettiin, että kun 27. jäsen liittyy Euroopan unioniin, ministerineuvoston tulisi yksimielisesti päättää komission lu-

kumäärän supistamisesta ja rotaatiojärjestelmästä. Päätös lykättiin siis hamaan tulevaisuuteen.

Määräenemmistöpäätösten kattavuutta ministerineuvoston päätöksenteossa laajennettiin, mutta vain kysymyksissä, joilla on vähäistä merkitystä. Ministerineuvoston päätöksentekouudistuksessa kokous muutti asioita päätöksenteon tehokkuuden näkökulmasta huonompaan suuntaan. Tätä kysymystä käsitellään kirjassa laajalti.

Päätöksenteon tehokkuutta mitataan kirjassa satunnaisen lakialoitteen hyväksyvien koali-tioiden suhteessa kaikkiin mahdollisiin koali-tioihin ministerineuvostossa. Nykyjärjestelmäsä satunnaisen aloitteen läpimenon todennäköisyys on 7,8 % . Laajassa 27 jäsenen EU:ssa tämä todennäköisyys Nizzan reformin jälkeen on vain 2,8% kun ilman uudistuksia se olisi ollut 3,1%. Tämä muutos johtuu käytännössä uuden määräenemmistön kasvattamisesta 74 %:in nykyisestä 71%:sta. Muilla enemmistöä kvalifioivilla ja monimutkaistavilla säännöillä ei ole käytännön merkitystä. Läpimenon todennäköisyys on pieni, jos sitä vertaa esimerkiksi sääntöön missä enemmistö jäsenmaista, jotka edustavat enemmistöä yhteisön kansalaisista voisi tehdä enemmistöpäätöksiä. Tällöin satunnaisen aloitteen läpimenon todennäköisyys olisi 25% riippumatta yhteisön jäsenmäärästä.

Nizzan kokous ei myöskään ottanut kantaa EKP:n hallintoneuvoston lukumäärään, joka

unionin laajetessa ja uusien EMU-jäsenten myötä uhkaa muodostua päätöksenteon sujuvuuden kannalta liian suureksi. EU:n ja EMU:n jäsenmaiden lukumäärän ollessa 27, hallintoneuvostossa olisi 33 jäsentä.

Kaiken edellä kuvatun perusteella kirjoittajat pitävät Nizzan kokousta epäonnistumisena. He kannattavat kuitenkin sopimuksen ratifiointia sillä perusteella, että laajentumisprosessin ylläpitoa tulee priorisoida ja instituutioita voidaan korjailia myöhemminkin. Kirja edustaa taloustieteilijöille poikkeuksellisen nopeaa reagointia ajankohtaiseen ja relevanttiin kysymykseen. Kirjoittajat tuovat omat näkemyksensä selkeästi esiin ja poliittisia suosituksia siitä miten asioiden suhteen tulisi edetä annetaan rohkeasti ja selkeästi.

Kirjoittajilla on nähdäkseni kaksi annettua lähtökohtaa, joista he eivät juurikaan keskustele. Heistä on itsestään selvää, että EU:n jäsenkandidaateille on myönteinen asia liittyä yhteisöön, jonka päätöksenteon johdonmukaisuus ja ei-satunnaisuus omien asioiden suhteen on Nizzan kokouksen valossa vähintäänkin kyseenalaista. Kirjan viimeisessä noin sivun pituisessa kappaleessa kirjoittajat kiinnittävät lisäksi huomiota siihen, minkä vuoksi EU-tasoisen lainsäädännön tulisi olla tehokasta ja kuinka pieniin enemmistöihin ylikansallisia sitoumuksia laajennettaessa tulisi nojautua. Nämä kysymykset saattavat tosin olla oman kirjansa aiheita. □